

Rostkowski, Zbigniew

Sprawozdanie ze spotkania archiwistów kościelnych w Warszawie w dniu 18.06.2002 r.

Studia Teologiczne 21, 439-442

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

KS. ZBIGNIEW ROSTKOWSKI

SPRAWOZDANIE ZE SPOTKANIA ARCHIWISTÓW KOŚCIELNYCH W WARSZAWIE, W DNIU 18.06.2002 R.

Na zaproszenie ks. bp Piotra Libery, sekretarza generalnego Konferencji Episkopatu Polski, dnia 18 czerwca 2002 roku, w budynku KEP w Warszawie odbyło się ogólnopolskie spotkanie archiwistów kościelnych.

Program spotkania był następujący:

1. Godz. 10.30-11.00 – powitanie przybyłych archiwistów i gości oraz słowo wprowadzające (ks. bp Piotr Libera);
2. Godz. 11.00-11.15 – podsumowanie działalności Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach w ramach Stowarzyszenia Archiwistów Polskich Oddział w Krakowie przy UJ (dr Halina Dudąła);
3. Godz. 11.15-11.35 – referat o Wiktora Gramatowskiego SJ o działalności Międzynarodowego Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych we Włoszech (dr Julia Dziwok);
4. Godz. 11.35-12.00 – prezentacja relacji między państwową a kościelną służbą archiwalną (ks. bp Jan Kopiec);
5. Godz. 12. 00-12.45 – referat na temat roli i zadań archiwisty w Kościele (ks. prof. Jan Związek);
6. Godz. 12.45-13.30 – przerwa obiadowa;
7. Godz. 13.30-14.30 – dyskusja i podsumowanie obrad.

Ad. 1. Spotkanie polskich archiwistów kościelnych rozpoczęło się o godz. 10. 30 wystąpieniem ks. bp Piotra Libery. Ksiądz biskup powitał wszystkich przybyłych, tak duchownych jak i świeckich. Następnie podziękował archiwistom za ich cichą, często niezauważalną pracę na rzecz ochrony zasobów kościelnych. Jednocześnie przypomniał, że posługa archiwisty nie jest tylko gromadzeniem dokumentów, lecz przede wszystkim ma wymiar kulturotwórczy. Sekretarz generalny KEP zaznaczył, że inicjatywa tego spotkania wyszła ze strony osób świeckich - z następujących motywów:

— konieczna jest wymiana informacji i wzajemnej pomocy;

- obecne czasy charakteryzuje tendencja do łączenia się mniejszych podmiotów w większe zespoły;
- zachodzi potrzeba określenia *status quo* archiwów kościelnych;
- archiwisci kościelni winni wypowiedzieć się na temat ewentualnego powołania Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych w Polsce.

W czasie swego wystąpienia ks. bp Piotr Libera wielokrotnie podkreślał temat etosu archiwisty, który winien zawsze pamiętać, iż archiwum to „*świątynia mądrości*”, to ciągły impuls do dalszych badań. Praca w archiwum - jak przypomniał ksiądz biskup za Ojcem Świętym Janem Pawłem II - jest „*służbą świadczenia Prawdzie*”, a także „*aktem miłości wobec prawdy*”. Jednocześnie poinformował zebranych, że ubiegłej nocy tj. z 17 na 18 czerwca 2002 roku polską, zachodnią granicę przekroczył specjalny transport, składający się z 3361 ksiąg metrykalnych (ok. 24 ton). Księgi te na zakończenie II wojny światowej w 1945 roku zostały wywiezione przez Niemców i złożone w archiwum kościelnym w Ratyźbonie. W wyniku wieloletnich starań biskupów polskich i na mocy porozumienia pomiędzy Konferencjami Episkopatów Polski i Niemiec, zagrabione woluminy wróciły do diecezji, które obecnie znajdują się w granicach Rzeczypospolitej Polskiej. Powiedzenie starożytnych: „*Habent sua fata libelli*” potwierdziło się i w tym przypadku, który po 57 latach znalazł swój szczęśliwy finał.

Ad. 2. Pani dr Halina w swoim krótkim wystąpieniu podsumowała współpracę Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach z Oddziałem Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, który znajduje się przy Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Zazaczyła, że wiele archiwów kościelnych w Polsce zatrudnia wykwalifikowanych pracowników. Nieliczne archiwa kościelne są już dobrze wyposażone np.: Poznań i Katowice, ale ciągle brakuje płaszczyzny do współpracy, tzn. integracji i wspólnych form doskonalenia zawodowego. Prezentując dotychczasową współpracę, prelegentka zazaczyła, iż Oddział Stowarzyszenia Archiwistów w Krakowie przy UJ organizuje między innymi: comiesięczne spotkania połączone z prelekcjami na temat przepisów i metod zabezpieczania zbiorów oraz wycieczki do różnych archiwów w kraju i za granicą (Wiedeń). Tego typu współpraca daje następujące możliwości: wzajemne poznanie się, praca w grupie specjalistów, doksztalcanie się, integracja własnego środowiska i budowanie wzajemnego szacunku.

Ad. 3. Referat ojca Wiktora Gramatowskiego SJ, pracownika Archiwum Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie odczytała p. dr Julia Dziwok (o. Wiktor nie mógł przybyć do Warszawy).

Międzynarodowe Stowarzyszenie Archiwistów Kościelnych, które powstało w Rzymie w 1956 roku, obchodzi w tym roku 46 lecie istnienia. Początkowo jego siedziba znajdowała się w Watykanie. W przeciągu tego okresu Stowarzyszenie zorganizowało ok. 20 zjazdów, w czasie których została zwrócona między innymi uwaga na sposoby przechowywania materiałów archiwalnych. Do ważniejszych dzieł wydanych drukiem przez Stowarzyszenie - zdaniem o. Gramatowskiego - należy zaliczyć trzypomowy przewodnik po archiwach diecezjalnych we Włoszech.

Ad. 4. Stan stosunków pomiędzy państwową a kościelną służbą archiwalną przedstawił ks. bp Jan Kopiec, biskup pomocniczy z Opoła. Oficjalnym organem do stałych kontaktów jest 6-osobowy zespół, w skład którego wchodzi po 3 osoby, tak ze strony Kościoła Katolickiego jak też ze strony Państwa Polskiego. Inicjatorem powołania tego zespołu był dr Konrad Lutyński. Ksiądz biskup poinformował, iż stronie państwowej bardzo zależy na tym, by zasoby kościelne włączyć do zespołów państwowych. Ponadto strona państwowa apeluje, by Kościół Katolicki udostępnił te materiały, które powinny istnieć w obiegu naukowym. W zamian za to władze państwowe oferują:

- pomoc w opracowywaniu opisu i ewidencjonowaniu kościelnych zasobów archiwalnych;
- szkolenie kadry archiwistycznej;
- możliwość odbywania przez pracowników archiwów kościelnych praktyk w archiwach państwowych.

Strona kościelna - jak zaznaczył ks. bp J. Kopiec - jest gotowa do bliższej współpracy, ale z zachowaniem własnej autonomii i prawa własności. Na zakończenie swego wystąpienia ksiądz biskup poinformował, że Ministerstwo Edukacji Narodowej w 1998 roku powołało Radę Dziedzictwa Narodowego, której celem jest opis zasobów archiwalnych w placówkach polonijnych. Przewodniczącym rady został p. Ryszard Kaczorowski, były prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie.

Ad. 5. Referat zatytułowany: „*Rola i zadania archiwisty w Kościele*” przedstawił ks. prof. Jan Związek (PAT). Na początku ukazał dzieje archiwistyki, na przestrzeni dziejów, tzn. od czasów Ezdrasza i Nehemiasza aż do dnia dzisiejszego. W dalszej części zwrócił uwagę na konieczność odpowiedniego przygotowania personelu do pracy w archiwum kościelnym (postawa moralna, przygotowanie zawodowe i naukowe). Na zakończenie swego wystąpienia postawił pytanie: co zrobić, aby archiwa kościelne służyły społeczeństwu? Odpowiadając stwierdził, że archiwista musi:

- dobrze znać zasób archiwalny;
- znać zasady naukowe zapisu bibliograficznego;
- potrafić odczytywać dokumenty archiwalne w różnych językach;
- umieć przygotować dokumenty i odpowiednio je zabezpieczyć w czasie udostępniania badaczom.

Ad. 6. W czasie przerwy obiadowej wszyscy uczestnicy udali się na wspólny posiłek do refektarza w budynku Konferencji Episkopatu Polski.

Ad. 7. W czasie dyskusji i padły następujące wolne wnioski:

- należy zachować dużą ostrożność w relacjach z mormonami, jeśli chodzi o mikrofilmowanie ksiąg metrykalnych;
- należy wysyłać księży na studia specjalistyczne z zakresu archiwistyki;
- należy odróżniać archiwum diecezjalne od kurialnego i parafialnego;
- konieczne są wytyczne unifikujące działalność archiwów kościelnych w Polsce;
- należy powołać Stowarzyszenie Archiwistów Kościelnych w Polsce.

W podsumowaniu dyskusji ks. bp Jan Kopiec odczytał wniosek zebranych skierowany do Konferencji Episkopatu Polski o powołanie i zorganizowanie w Polsce Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych, którego celem byłoby między innymi porządkowanie i udoskonalanie pracy archiwistów kościelnych. Powyższy wniosek został jednogłośnie przyjęty przez wszystkich archiwistów przybyłych na spotkanie do Warszawy.